

Vzdělávací oblast : Člověk a společnost
Vyučovací předmět: Výchova k občanství

Charakteristika předmětu

Vzdělávací obsah

Základem vzdělávacího obsahu předmětu Výchova k občanství je vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Výchova k občanství pro 2. stupeň ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Výstupy z tématu *Mezinárodní vztahy a globální svět* je zařazeno do 8. ročníku do předmětu **Regionální a politický zeměpis**. A z toho důvodu není Výchova k občanství v 8. ročníku zařazena.

Časová dotace:

- 6. ročník – 1 hodina
- 7. ročník – 1 hodina
- 8. ročník – 0 hodina
- 9. ročník – 1 hodina

Organizace výuky:

Výuka je realizována formou vyučovací hodiny (45 minut), probíhá převážně v kmenové třídě.
K organizačním formám výuky patří exkurze, besedy a přednášky .

Cíle předmětu:

Základem vzdělávacího obsahu předmětu **Výchova k občanství** je vybavení žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech. Seznamuje žáky s vývojem společnosti a s důležitými společenskými jevy a procesy, které se promítají do každodenního života a mají vliv na utváření společenského klimatu. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována. Důležitou součástí vzdělávání v dané vzdělávací oblasti je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot.

Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost se u žáků formují dovednosti a postoje důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. Žáci se učí rozpoznávat a formulovat společenské problémy v minulosti i současnosti, zjišťovat a zpracovávat informace nutné pro jejich řešení, nacházet řešení a vyvozovat závěry, reflektovat je a aplikovat v reálných životních situacích.

Vzdělávací oblast Člověk a společnost zahrnuje vzdělávací obory **Dějepis a Výchova k občanství**. Ve svém vzdělávacím obsahu navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Přesahy dané vzdělávací oblasti se promítají i do jiných vzdělávacích oblastí a do celého života školy a mají přímou vazbu zejména na společenskovední část vzdělávacího oboru **Zeměpis**, který je v zájmu zachování jeho celistvosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

Předmět **Výchova k občanství** se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnostmi důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti

Formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání: frontální výuka, skupinová práce, krátkodobé, popřípadě dlouhodobé projekty, metody práce s textem

Nástroje hodnocení - ústní zkoušení, test, práce ve skupinách, referát, hodnocení projektu

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

(všichni vyučující při své práci využívají společné strategie –viz oddíl Charakteristika ŠVP kapitola 2 a tyto společné strategie dále konkrétně rozvíjejí pro předmět výchova k občanství):

<p>Kompetence k učení <i>- vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení</i></p>	<p>- učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich činnosti</p>
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace v literatuře a na internetu - učíme žáky zpracovávat informace z hlediska důležitosti a objektivitu a využívat je k dalšímu učení, podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky - uplatňujeme individuální přístup k žákovi - motivujeme k učení – snažíme se cíleně vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení - při hodnocení používáme ve zřetelné převaze prvky pozitivní motivace - učíme trpělivosti, povzbuzujeme
<p>Kompetence k řešení problémů</p> <p><i>- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problému</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problém a hledat různé varianty řešení - podporujeme netradiční (originální) způsoby řešení problémů - podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení - podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů - podporujeme využívání moderní techniky a moderních technologií při řešení problémů - učíme, jak některým problémům předcházet - průběžně monitorujeme jak žáci řešení problémů prakticky zvládají
<p>Kompetence komunikativní</p> <p><i>- vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k přesnému a logicky uspořádanému vyjadřování či argumentaci - klademe důraz na „kulturní úroveň“ mluveného i písemného projevu - ve výuce podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky

	<ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali svůj názor podpořený logickými argumenty - podporujeme kritiku a sebekritiku - učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a myšlenky - podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky a vyučujícím a mezi žáky navzájem - připravujeme žáky na zvládnutí komunikace s jinými lidmi v obtížných a ohrožujících situacích - důsledně vyžadujeme dodržování stanovených pravidel chování na mimoškolních akcích
<p>Kompetence sociální a personální</p> <p><i>- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k osvojování dovedností kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů - minimalizujeme používání frontální metody výuky, podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování - volíme formy práce, které pojímají různorodý kolektiv třídy jako mozaiku vzájemně se doplňujících kvalit, umožňujících vzájemnou inspiraci a učení s cílem dosahování osobního maxima každého člena třídního kolektivu - učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní práce - rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role - učíme žáky kriticky hodnotit práci (význam) týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci (význam) ostatních členů týmu - podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují - upevňujeme žákův vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle - podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů - netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu

	<ul style="list-style-type: none"> - průběžně monitorujeme sociální vztahy ve třídě, skupině - učíme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky (mezi žáky a učiteli) - důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se žáci sami podíleli
<p>Kompetence občanské</p> <p><i>vychovávat žáky :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující si svá práva a respektující práva druhých - jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí - jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích 	<ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k poznání možností rozvoje i zneužití biologie - vedeme žáky k odpovědnosti za jejich zdraví a za zachování životního prostředí - vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví a k aktivní ochraně životního prostředí - vedeme žáky k odmítavému postoji k drogám, alkoholu, kouření, zneužívání (a nadměrnému užívání) léků - netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy žáků - netolerujeme nekamarádké chování a odmítání požadované pomoci - netolerujeme žádnou podobu (aktivní, pasivní, otevřenou, skrytou) podpory výše uvedených jevů - učíme žáky správně jednat v různých mimořádných život ohrožujících situacích - podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují - učíme žáky poskytnout účinnou první pomoc - neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření

Průřezová témata

1. Osobnostní a sociální výchova

Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu. Projevuje se to zejména v ve skupinové práci. Setkáme se s touto problematikou zejména v těchto blocích "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec".

Konkrétně k tématům "Lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a "podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktických dovedností spjatých s uvedenými tématy.

Témata:

Osobnostní rozvoj

- **Rozvoj schopností poznávání** - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- **Sebepoznání a sebepojetí** - já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **Seberegulace a sebeorganizace** - cvičení sebekontroly, sebeovládání - regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- **Kreativita** - cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

- **Poznávání lidí** - vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- **Mezilidské vztahy** - péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)

- **Komunikace** - řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci
- **Kooperace a kompetice** - rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládnutí situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

- **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** - dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí - problémy v mezilidských vztazích, zvládnutí učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci
- **Hodnoty, postoje, praktická etika** - analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

2. Výchova demokratického občana

uvědomění si vztahu k sobě samému, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám

(prakticky – spoluutváření a respektování pravidel klasifikace a hodnocení žáků v ČJ, dodržování spravedlnosti a průhlednosti)

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod

- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

- **Evropa a svět nás zajímá** - rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy
- **Objevujeme Evropu a svět** - naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **Jsme Evropané** - kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže

4. Multikulturní výchova

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu mohou být významně ovlivněny vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

- **Kulturní diference** - jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **Lidské vztahy** - právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou, zájmovou nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umění vžít se do role druhého; lidská solidarita, osobní přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **Etnický původ** - rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti - jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **Multikulturalita** - multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- **Princip sociálního smíru a solidarity** - odpovědnost a přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

5. Environmentální výchova

Ve vzdělávací oblasti **Člověk a společnost** téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s důrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje.

Tematické okruhy:

- **Ekosystémy** kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- **Základní podmínky života**
- **Lidské aktivity a problémy životního prostředí**
- **Vztah člověka k prostředí** - naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

6. Mediální výchova

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.).

Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí, a k utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje.

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Výchova k občanství

6. ročník

Téma: Život ve škole

- **Výstup RVP ZV** – objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášlivosti

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
Žák: - se seznamuje s historií školního vzdělávání v naší zemi - seznamuje se s normami jejich školního života - seznamuje se se základními metodami učení, novými metodami v učení	Škola – základ života	Čj – vypravování Můj školní zážitek	
	I ve škole s pravidly	Čj – pravidla pravopisu Dopravní výchova - předpisy	
	Umění učit se	Toto téma prochází všemi předměty	metody učení

Téma: Domov je tam, kde.....

Výstup RVP ZV – zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje
objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
rozdělí projevy vlastenectví od projevů nacionalismu

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: -ví, kdo dal naší zemi jméno Bohemia</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí význam slova stát, náboženství, zná nábož. symboly, nebezpečí sekt, - zná první státní útvary na našem území, významné panovníky - zná významné památky našeho regionu - zná historii erbu Pardubic - zná důl. data historických událostí ČR - chápe rozdíl mezi slávou a popularitou - je hrdý na minulost národa, zná slavné osobnosti 	V hlubinách dávných časů	Čj – Staré pověsti české, bible Vv – ilustrace ke Starým pověstem českým D – návaznost na učivo	Dějepisná exkurze – středověká a pravěká vesnice Pokus o vytvoření modelu hradu
	O zlatý dukát	Čj, D – pověsti o hradech a zámcích Z – orientace na mapě	Uspořádání výstavy o našich hradech a zámcích
	Významné osobnosti	Hv – ukázky z děl našich významných hudebních skladatelů Čj – možnost dramatizace pohádky	
	Naši prezidenti	D – historická posloupnost našich prezidentů	- výstava Naši prezidenti
	Stověžatá Praha	D – historie našeho hlavního města	- exkurze do Prahy, návštěva Hradu

Téma: Rodinný život

Výstup RVP ZV – - posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci,

zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: - chápe podstatu smyslu rodiny</p> <ul style="list-style-type: none"> - chápe role v rodině - dokáže pojmenovat příbuzenské vztahy - chápe význam manželství - ví, co je polygamie, monogamie, registrované partnerství - chápe smysl vytvář. a udržování rodinných vztahů - chápe smysl plán. rodičovství - zná možnosti nebezpečí a možnosti pomoci 	Rodina	Čj – sloh, popis rodiny	
	Rodinné vztahy	D – vývoj patriarchátu a matriarchátu	
	Příbuzenské vztahy		Rodokmen
	Manželství je smlouva, slib a přísaha	Čj – citáty o manželství Vv – blahopřání k svátku D – zvyky související se svatbou v jiných kulturách	
	Rodina , místo návratů	Čj – četba J. Seiferta - napsat básničku členu rodiny Rv - anketa	

Téma: Z historie

Výstup RVP ZV – kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí,
objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: -ví, kdo dal naší zemi jméno Bohemia</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí význam slova stát, náboženství, zná nábož. symboly, nebezpečí sekt, - zná první státní útvary na našem území, významné panovníky - zná významné památky našeho regionu - zná historii erbu Pardubic - zná důl. data historických událostí ČR - chápe rozdíl mezi slávou a popularitou - je hrdý na minulost národa, zná slavné osobnosti 	V hlubinách dávných časů	Čj – Staré pověsti české, bible Vv – ilustrace ke Starým pověstem českým D – návaznost na učivo	Dějepisná exkurze – středověká a pravěká vesnice Pokus o vytvoření modelu hradu
	O zlatý dukát	Čj, D – pověsti o hradech a zámcích Z – orientace na mapě	Uspořádání výstavy o našich hradech a zámcích
	Významné osobnosti	Hv – ukázky z děl našich významných hudebních skladatelů Čj – možnost dramatizace pohádky	
	Naši prezidenti	D – historická posloupnost našich prezidentů	- výstava Naši prezidenti
	Stověžatá Praha	D – historie našeho hlavního města	- exkurze do Prahy, návštěva Hradu

Téma: Má vlast

Výstup RVP ZV – objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání, zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat, lidem v nouzi a v situacích ohrožení

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: - zvládne charakterizovat region, kde žije,</p> <ul style="list-style-type: none"> - porovnat minulost s přítomností, - porovnat náš region s ostatními regiony - uvědomí si důležitost mateřštiny, rozlišit spis. jazyk od nespis. - vysvětlí symboliku státních symbolů a korunovačních klenotů - vysvětlí význam vyjádření státní samostatnosti a svrchovanosti státu - umí vysvětlit tři složky státní moci - chápe moc zákonodárnou, výkonnou a soudní 	Život v regionech	<p>Čj – jazyk jako prostředek dorozumívání D – návštěva regionálního muzea Z – regiony v ČR</p>	
	Kolik řečí znáš	<p>Aj, Nj – porovnání podobných slov s češtinou Čj – nářečí, Slovník cizích slov</p>	
	Státní symboly	<p>Z – sousední státy a jejich vlajky D – historická znamení českého království, korunovační klenoty (Vv) Hv - státní hymna Vv – standarda , malý a velký znak</p>	

Téma: Miniúvod do lidských práv

Výstup RVP ZV – objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám, rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: - dokáže vyvodit, z čeho vyplývají lidská práva</p> <ul style="list-style-type: none"> - umí vysvětlit rovnost mezi lidmi, důstojnost, odlišnost a podobnost lidí, rovnost před zákonem - vysvětlí pojmy diskriminace, rasismus, xenofobie - ví, co je Deklarace práv a svobod, že některé specifické skup. obyvatel mají svá práva, zná Deklaraci práv dítěte - posoudí míru zodpovědnosti za činy - chápe, že pravidla daná společností člověka chrání - ví, co je šikana a porušování lidské důstojnosti 	Ty, já, on – jsme rozdílní	<p>Př – prenatalní vývoj, dvojčata, lidské rasy</p> <p>Z – rozšíření na Zemi</p> <p>Čj – práce se Slovníkem cizích slov</p>	
	První krok k lidským právům	<p>D – uvede příklady z historie, kdy byly porušována lidská práva</p> <p>Čj – co je deklarace</p>	
	Práva dětí	Z – národnostní menšiny v ČR, na mapě států, kde jsou porušována lidská práva	
	Dvě strany mince	<p>D – pravidla chování a tresty ve starém Římě</p> <p>Čj – Bible, desatero</p>	
	Moje práva – tvoje práva	Čj – práce se Slovníkem cizích slov	

<ul style="list-style-type: none"> - chápe, co je konflikt - vysvětlí, co je kompromis - chápe, že právo, povinnost a odpovědnost jdou ruku v ruce 			
---	--	--	--

Téma: Člověk v rytmu času

Výstup RVP ZV – posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
Žák: - rozeznává, co je čas relativní a absolutní - seznámí se s tím, co je letní a středoevropský čas - seznámí se s ročními obdobími a kalendářem	Čas nezastavíš	Fy – měření času Tv – nácvik činností na čas PČ – sluneční hodiny	6. ročník
	V rytmu přírody	PŘ – příroda ve čtyřech obdobích Vv – tematické kreslení Čj - literatura	

7. ročník

Téma: Člověk a kultura

Výstup RVP ZV – popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru,
zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají,
kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: - se seznámí s pojmem kultura a se vším, co s tím souvisí</p> <ul style="list-style-type: none"> - se seznámí s základními formami umění - se naučí hledat krásu obyčejných věcí - se seznámí s pojmem víra, - rozezná základní formy světových náboženství - seznámí se s pravidly slušného chování - ví, kde je možno navštívit kulturní pořady v našem městě, regionu 	Kultura	Čj – popis našeho města Hv, Vv, Rv	
	Umění	Čj - referát D – vývoj umění v čase, stavební slohy Vv – jednotlivé uměl. slohy	
	Krása kolem nás	Vv – kresba, malba v našem okolí	
	Víra a náboženství Nejstarší formy náboženství	D – náboženství v proudu času Z – ukaž na mapě , kde žijí příslušníci náboženských skupin	Projekt: Pardubice – město sportu a kultury

Téma: Přírodní a kulturní bohatství

Výstup RVP ZV – objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: - zná významné přírodní památky v ČR, umí je ukázat na mapě</p> <ul style="list-style-type: none"> - uvědomuje si výjimečnost přírodních krás naší země a nutnost ochrany přírodních památek - zná zásady chování v přírodě, v chráněných oblastech - zná jednotlivé architektonické styly, slohy - vysvětlí příčina změn, které v krajině provedl člověk - uvědomuje si příčiny neuvážených zásahů do přírody - zná významná ekolog. hnutí - vysvětlí termíny obnovitelný a neobnovitelný zdrojů - uvědomuje si význam třídění odpadu 	Krásy naší země	Z – podnebné a vegetační pásy Př – ekosystémy, vliv člověka na krajinu	
	Procházka po architektonických stylech	D – architektonické styly Z – památky české republiky	
	Ochrana přírodního a kulturního bohatství	D – historie osídlení našeho území Z – chráněné oblasti České republiky	

Téma: Svět kolem nás

Výstup RVP ZV – popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování

- uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy

- přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: -popíše vliv začlenění do na každodenní život EU</p> <ul style="list-style-type: none"> - zná příklady práv občanů ČR v rámci EU - zaujímá tolerantní postoje k menšinám - objasní potřebu tolerance ve společnosti - řeší problémy lidské nesnášenlivosti - posoudí a na příkladu doloží přínos spolupráce při řešení mezinárodních problémů - hodnotí vztahy mezi lidmi – konflikty v mezilidských vztazích - uplatňuje vhodné 	<p>Spolupráce mezi zeměmi Evropy Evropská integrace</p>	<p>D – snahy o sjednocení Evropy v minulosti A/N – jazyky EU Z – státy EU Vv – projekt o zemích EU</p>	<p>Projekt – Země EU</p>
	<p>Tolerance k národnostním menšinám</p>	<p>D – příklady rasové diskriminace v historii - osud černochoů Z – poznat na mapě území osídlená jinými rasami Př – lidské rasy</p>	<p>Projekt:</p>
	<p>Nadnárodní společenství – OSN, NATO, Unesco, UNICEF Mezinárodní spolupráce</p>	<p>D – historie vzniku nadnárodních společností, které již zanikly Z – místa sídel těchto společností Čj – z literatury ukázky vzájemné pomoci (A. Dumas – Tři mušketýři) Vv- znaky těchto nadnárodních společností</p>	<p>Projekt:</p>

<p>způsoby chování v různých životních situacích</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi - dovede podat informaci operačnímu středisku integrovaného záchranného systému 	<p>Ochrana obyvatel za mimořádných situací</p> <p>Základní složky integrovaného záchranného systému</p>	<p>Př- lidské tělo 1. pomoc</p> <p>Z – mimořádné události ve světě</p>	<p>Projekt:</p>
--	---	--	-----------------

Téma: Lidská práva

Výstup RVP ZV – přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasní význam přijetí Deklarace lidských práv - objasní průvod lidských práv -zná nejdůležitější lidská práva - vyjádří základní vztah mezi 	<p>Lidská práva v dokumentech Práva dítěte</p>	<p>D – historické souvislosti přijetí základních dokumentů o lidských právech Vv – tabule s dětskými právy</p>	
	<p>Rovnost a nerovnost</p>	<p>Čj – Rovnost a nerovnost lidí - úvaha</p>	<p>Projekt – Moje lidská práva</p>

lidmi - vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití mezi lidmi - rozpozná jednání a chování, která se tolerovat nemohou - rozpozná projevy záporných charakterových vlastností u sebe i druhých lidí - kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování	Svoboda a autorita (svoboda projevu...) pojem autorita (čím ji lze získat)	Čj – Ezopovy bajky (co je bajka, jaké bajky znáš? D- T.G.Masaryk – demokratický politik A . Hitler - nacistický diktátor	Projekt Čj - scénky z bajek - rozdělit a vybrat role Vv - nakreslete bajku - ilustrace
	Morálka a mravnost (co je morální)	Cj - pohádky H.Ch. Andersena - další autoři pohádek - dobro a zlo v pohádkách	Projekt: - vyber si v podobě postav z pohádek dobro a zlo - napiš svou pohádku, kde zvítězí dobro nad zlem
	Všeobecná deklarace lidských práv		Projekt – Moje lidská práva

Téma: Život mezi lidmi

Výstup RVP ZV – objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života

- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek
- rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání, popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru
- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák: -rozumí pojmům socializace, resocializace, minorita, majorita</p> <p>-uvede příklady záměrného i nezáměrného výchovného působení</p> <p>-rozumí pojmu sociální skupina, jak vznikají</p> <p>- je si vědom vlivu ostatních členů skupiny na svoji osobnost</p> <p>- chápe rodinu jako významnou a trvalou skupinu, ve které hraje svou sociální roli</p> <p>-vnímá školu jako sociální skupinu, ve které se učí navazovat vztahy ve společnosti na základě svých kvalit</p> <p>-vyjmenuje členy skupiny, zná jejich roli</p> <p>- chápe význam vzdělání a sebevzdělání</p> <p>- rozumí pojmu záchranná síť</p> <p>- uvede příklady pozitivního a negativního vlivu part</p> <p>- ví, co jsou různé druhy komunikace</p> <p>- ví, co jsou média, vysvětlí význam slova, má kritický vztah k informacím z médií</p>	Patříme k lidem	Z – oblasti světa s odlišnou kulturou D – místo člověka ve starověké společnosti, společenská předurčenost	
	Vliv rodiny	D – heraldika Rv -	Možnost projektu
	Ve škole	Čj - synonyma	
	Mezi vrstevníky		
	Komunikace Média		

Téma: Majetek v našem životě

Výstup RVP ZV – rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady, objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání, rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy souvislosti	Poznámky
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se učí poznávat naše potřeby - rozeznává majetek soukromý a státní - respektuje nedotknutelnost cizího majetku - rozpoznává, co je důležité pro život a co důležité není 	Naše potřeby	<p>Z – bohaté a chudé regiony - u nás i ve světě</p> <p>D – lidské potřeby v průběhu dějin</p>	
	Majetek a vlastnictví	D, Z – bohatství naší země v historických a geografických souvislostech	
	Mít nebo být	Čj - úvaha	

Téma: Řízení společnosti

- **Výstup RVP ZV** - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky
- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
- objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování

Ročníkové výstupy	Učivo - ukázky	Přesahy, souvislosti	Poznámky
Žák: - Se seznamuje s chodem a řízením státu - Základními prvky demokracie - S principem voleb - S možnostmi zapojení do aktivního života společnosti - Státní správa a samospráva - Princip a fungování voleb	Stát	Čj – četba J.Verne – Dva roky prázdnin Dějepis – formy státu	
	Cesta k demokracii	D- cesty budování demokracie	– možnost projektu V celém tématu možnost projektu volby
	Volby	- volba třídní samosprávy	V celém tématu možnost projektu volby
	Začlenění do veřejného života		V celém tématu možnost projektu volby

9. ročník

TÉMA: STÁT A PRÁVO

Výstup RVP ZV -rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky

- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
- objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů
- přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů - vlastnictví, pracovní poměr, manželství
- provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy - osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady

<ul style="list-style-type: none"> - odůvodní význam právní úpravy důležitých mezilidských vztahů – např. manželství, vlastnické a pracovně právní vztahy apod. - zná, dokáže vyhledat a zorientovat se v základních dokumentech upravující lidská práva - vyjmenuje orgány právní ochrany, vysvětlí náplň jejich práce (na modelových situacích určí, na který z nich se obrátí) - vysvětlí rozdíl mezi trestným činem a přestupkem - pro konkrétní příklady vyhledá v našem právním řádu možné tresty - zná pravidla uzavírání občanskoprávních smluv – sepíše se všemi náležitostmi příklad smlouvy o pronájmu a koupi, uplatní nárok na reklamaci apod. - posoudí, které smlouvy může jako nezletilý uzavřít a kdy je zapotřebí zákonného zástupce - na základě získaných znalostí aktivně uplatňuje svá práva, je si vědom a přijímá odpovědnost za své jednání, dodržuje právní ustanovení a respektuje práva druhých 	<p>Právní ochrana</p> <p>Trestní právo</p> <p>Občanské právo</p>		
---	---	--	--